

Lidija Gačnik-Gombač

Žerjav

* * *

Prebudila se je na gradbišču, obkrožena s panoji, cementnimi bloki, kvadri. Za panoji so se raztezala siva pročelja in nad njimi mežikajoče jutranje nebo. V zraku je velo po svežem, vlažnem. Naokrog so se oljile luže, njena obleka pa je bila čisto suha. Kot da bi lebdela v veliki luknji, plavala skozi lahne plasti ozračja. »Je to pravi dom?« se je spraševala. Še preden si je poskusila odgovoriti, je splezala po prečkah žerjava. Bilo je čisto preprosto, nobenega napora ni čutila, prsti so bili mehki in topli, niti malo opraskani. Počutila se je breztelesno, telesa ni vodila moč, ampak nevidni ukaz. Više, še više. Zemlja se je vse bolj odmikala, na njej so se zbirale igralne figurice, kazale nanjo s prstom, jezik ji je bil nerazumljiv in neskončno tuj.

Sedla je na zadnjo prečko, noge so bingljale v praznino, naslonila se je na toplo ozadje nosilca. Lahno je deževalo, primikali so se oblaki, žerjav se je začel vrteti okoli sebe, poskusil zajeti čim več vesolja. Pritisnila je na ročico in že sta letela med oblaki, nad mestom in kmalu nad komaj vidnimi zelenimi površinami, prekritimi z megla-mi. »Sem na to tako dolgo čakala?« Pod njima se je razprostiral trg, žerjav se je spuščal niže in niže, nogaste opornice so se spremenile v krila, pristajal je nalahno, brneli so vzvodi in teleskopske ročice.

Zelo zaspana je že bila, ko jo je žerjav vprašal: »Boš še naprej potovala z mano?« Dolgo je čakal na odgovor, potem pa zmanjševal premer svojih krogov in jo odvrigel. Vse bolj sta se ločevala, komaj ga je še razločevala v temačnem risu jutranjega sonca, potem jo je zalila noč.

* * *

Zavedla se je sredi velikanske množice. Spominjala se je samo nekih nedoločenih sanj, v katerih je veliko bežala in kričala, ves čas, v nedogled, ni se mogla zaustaviti, povsod naokrog pa praznine, nobenega pribežališča, kjer bi se dalo za hip leči in zaspati.

Množica se je premikala brez pravega smisla. Ženske v temnih zaplatastih oblekah, starci, umazani otroci, moški v kombinezonih. Velikanski stroj rok in nog, ustrojen po nevidnih ukazih. Zatopljeni, resni in predani obrazi. Čisto blizu hiše, ob kateri je pristala, pa je rasel kup. Iz cunj, papirja, oblačil, gum. Gomila je naraščala iz hipa v hip, velikanski stroj pa jo je razpršen na vse strani še povečeval. Nebo je bilo čisto blizu, ognjeni zubelj se je dotaknil sonca.

Ljudje so polegali po tleh, zatopljeni v skrivnostne besede molitve. Nenadoma se je množica dvignila. »Naj umre,« se je razlegel strahotni krik. »Naj umre!« V zubljih je izginilo prvo jagnje, potem drugo, tretje, zajci, kokoši, mačke, k ognju so prignali kravo. Smrad je postajal vse močnejši, iz množice je puhtelo po znoju in umazaniji, razjarjene roke so zahtevale nove in nove žrtve. »Naj umre, naj umre!« Nebo je prekril dim, nobene sinjine, nobene svetlobe.

Od vsepovsod so se zgrnili otroci in planili na triletnega fantka, ki se je prestrašen zaustavil ob grmadi in strmel v zublje. »Jagnje, jagnje!« so kričali in ga dvignili više in više. Iztrgala jim ga je iz rok in ga zavarovala s svojim telesom. Iz množice je planila mlada ženska in stekla z otrokom proč, nad njo pa so deževale brce, bliskali so se noži, tisoče nohtov se ji je zatrgalo v obleko, nož je zarezal v njene prsi.

Ko se je zbudila, je ob sebi zatipala črnolaso glavo s smešno odprtimi očmi. Krvave lise, raztrgano meso, razlita čreva. Ni bilo nog, ni bilo rok, ni bilo bolečine, samo dimasto nebo. In tisoče naelektrenih zbodljajev z žico. »Je to kdaj bilo eno telo?« se je spraševala, ko je gledala v raztreščene dele, neke tuje roke brez nohtov, razlomljene deskaste noge, s krvjo polito travo.

Ob grmadi se je spet ustavil otrok. Isti. Kazal je vanjo s kazalcem in se na ves glas smejal. Začela se je premikati, gibanje je prešlo v vrtenje, telo se je začelo sestavljati. Oblizala je okrvavljeni nož in z njim zabolala dečka v vrat. Prisesala se je v rano in dolgo pila toplo tekočino. Trebuh se je tako napihnil, da je počila, v nebo je zletel velikanski balon. A sestavljala se je spet in spet in srkala do onemoglosti.

Ko se je zavedla, je deček ležal ob njej, trg je bil opustel, nobenega sledu o grmadi in množici ljudi ni bilo več. Z dečkom, mrtvim, lepim in bledim, sta bila sama. Slekla ga je in položila na tla, potem pa zarezala v njegovo telo rožo. Čim globlje je segala konica noža, tem bolj se je meso vdajalo. In šele ko je zabolala v praznino, je ob sebi zagledala razrezano žogo.

* * *

Občutek slabosti je naraščal. Razžarjeno nebo, rdeče roke, vsenaokrog svetloba krvavih odtenkov. Vanjo so segale sence hiš in drevov, hodila je skozi telesa mrtvih in spečih. Počutila se je izpraznjeno, velika vseobsegajoča votlost, z ničimer napolnjiva praznina. Z noža je kapljala kri, za njo so ostajale rdeče tlakovane sledi.

Zavedla se je na pokopališču. Mračilo se je, drobne svečice so gorele pomirjujoče in toplo. Sedla je k prvemu grobu in ploščo prekri-la s svojimi rokami. Ko si je dlani nesla pred oči, na njih ni bilo več sledov krvi. Na nagrobniku so zacvetele drobne vrtnice. Med njimi je prebrala svoje ime.

Vse močneje je pihal veter, raznašal je osušeno listje, drobni kamenčki so se ji zapikovali v obraz. Rada bi se potajila, skrila pod nagrobnik. Polomljeno skorjico kruha, ki je ležala ob njem, je pojedla, potem pa začela s prsti grebsti v zemljo. Toplo se je vdajala pod njenimi prsti, vse je postalo lahno in preprosto. Potem pa so sveče ugasnile, ničesar več ni bilo videti, vse se je odmaknilo v neizmerljivo daljavo.

* * *

Prebudila se je ob mravljišču. Po njej so lazile črne mesnate mravlje, zapikovale so se v njeno obleko, si utirale pot k trebuhu. Izvotlile so jo v tisoče odprtanic in jo počasi odnašale v svoja iz trenutka v trenutek večja prebivališča. Poskusila se jih je otresti, a so se tako prilepile in zagrizle obnjo, da je bil vsak poskus zaman. Povaljala se je po tleh, potem pa glavo pritisnila k cementnemu bloku. Za njo so ostajala črna trupelca, vanjo pa se je zakadil trop mravelj maščevalk in jo v hipu celo prekril. Lazile so ji v osramje, ušesne mešičke, trgljaji so jo prebadali v zenicah. Črna trupelca pa so se začela premikati in rasti, iz njih so se izlegli dojenčki in mačke. Najprej so cvilili in kričali, potem pa utihnili. Ko se jim je približala, niso dihali, okrvavljeni so gledali v dimasto praznino.

Iz vseh strani so se približevali kontejnerji. Veliki in majhni, po dva in trije, združevali so se v stene, premikali na nevidnih hoduljah. Na njih so bili narisani moški in ženski obrazi z odprtimi usti. Vrtelo se ji je v glavi, zobovja so se ji vse bolj približevala. Zbežala je do cementne stene in potisnila čelo ob raskavo toplino. Ko se je ozrla, so bili zasledovalci čisto blizu, zagrizli so se vanjo z zobmi in lačnimi rokami, ji v trenutku raztrgali obleko. Prelila jo je vroča tekočina, glasovi so se pomikali v daljavo.

Dršala je skozi stene, prestopala praznine, poskušala ujeti ravnovesje med bolečinami, z rokami in nogami odganjala nakaze, padala, drsela, odpirala usta, hlastala za zrakom. Skozi reže med kontejnerji pa so se zazirali vanjo odsevi neba in črna krila ptic. Kocke so se

razmikale, velike škatle drobile. Čisto blizu nje so zrasle stopničke, splezala je po njih, više in više, po nekih znanih prečkah. Ko se je oprijela nosilca, je s kotičkom oči ujela odsev odpadajočih črnih kril, žerjav pa je drsel nad kontejnerji, plaval proti dimastim oblakom.

Ustavila se je na mostu, naokrog so se oljile lučke, v kabini žerjavovodje je sedela velikanska mačka in pritiskala na vzvode. Pod njo so se razmikala mesta, letele pokrajine, drobila leta in stoletja. Neskončno dolgi most jo je povezoval z nevidnimi svetovji, okušala je srečo lebdenja, mirnega vseobvladovanja. Ko se je znašla na robu mostu in se naslonila čez gosto tkano ograjo, pa jo je zamikala praznina, želela si je poleteti, razširila roke. Naokrog so poplesovali raznobarni mehurčki, dvignilo jo je v brezzračni ples, potem pa je začela padati, globoko, globlje...